

Raport științific pentru perioada 2017-2019

Titlul proiectului: *Societăți riverane. Dinamica interacțiunii dintre cultura romană și identitățile regionale în Dacia și în Moesia Inferior (acronim RIVSOC) (Riverine societies. Dynamics of interaction between Roman culture and regional identities in Dacia and Moesia inferior)*

Numărul contractului: 63/2017

Codul proiectului: 0271

Website: <http://history.uaic.ro/research/rivsoc/>

Director de proiect: Prof.dr. Lucrețiu Bîrliba (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași)

2017

I. Gradul de realizare a obiectivelor proiectului

În perioada aferentă raportării actuale (2017), obiectivul proiectului a fost îndeplinit **integral**.

Obiectivul a fost:

1. Stabilirea relației dintre prezența militară romană și societatea, cultura și economia provincială

Obiectivul a presupus îndeplinirea unor activități prevăzute în planul de cercetare, precum documentarea în ceea ce privește datele literare, epigrafice și arheologice la privind interacțiunea militari-barbari la frontierele Imperiului, în vederea creării bazei teoretice a obiectivului, apoi documentarea des pre același tip de evidențe privind interacțiunea militari-populații locale în Dacia și Moesia Inferior, precum și analiza acestor izvoare din punct de vedere economic și cultural. O activitate importantă a constituit-o documentarea și analiza în vederea obținerii unei imagini coerente asupra populațiilor indigene din aceste provincii, precum și demersul contrastiv care urmărește evoluția acestor fenomene în cele două provincii. Am analizat rolul militarului ca un factor decisiv în emergența unui spațiu economic pe frontiera fluvială a celor două provincii. Militarii nu sunt doar foarte activi din punct de vedere epigrafic, dar în general stimulează economia unei regiuni. În Moesia Inferior, mai ales după războaiele dacice, majoritatea trupelor fiind plasate pe frontiera dunăreană, acest spațiu a devenit extrem de dinamic nu numai din perspectiva schimburilor, dar și a stimulării unei economii locale. În Dacia, unitățile militare nu au fost plasate doar pe frontiera fluvială, de aceea din perspectiva izvoarelor epigrafice și arheologice, există un echilibru între zona de limes fluvial și interiorul provinciei. Totuși, raportată la perioada anterioară, dinaintea cuceririi romane, dinamica economiei în zona limesului fluvial dacic este

vizibilă. Populația indigenă este mult mai prezentă în Moesia Inferior din punct de vedere al *epigraphic habit*, dar descoperirea unor noi inscripții și publicarea lor de către Dan Dana și Radu Zăgreanu (Dacia N. S. 57, 2013, 145-159). Rezultatele prevăzute nu au fost ambițioase, având în vedere că în iulie s-a realizat contractarea, iar primele documentări și activități au fost realizate efectiv în septembrie. Ele au constat în publicarea unui articol într-un volum colectiv apărut la o editură internațională și a unui articol într-o revistă cotate CBCS A sau B. Aceste rezultate au fost îndeplinite **integral** și chiar depășite; vom explica imediat și cum. Articolul din volumul colectiv aparține lui L. Mihailescu-Bîrliba și R.-G. Curcă (*Military Presences in Bilingual Inscriptions from Moesia Inferior* în volumul *Mehrsprachigkeit. Vom Alten Orient bis zum Esperanto*, p. 105-112) apărut la editura Zaphon, Münster, cu an de apariție 2018, dar articolul e în formă definitivă, incluzând paginația), iar articolul în revistă a fost publicat de L. Mihailescu-Bîrliba (*La population dans les villages situés entre Sacidava et Axiopolis*, în *Studia Antiqua et Archaeologica* 23, 2, 323-333, revistă cotată CNCS B). În pregătire, L. Mihailescu-Bîrliba și I. Dumitrache au câte un articol în volumul *Populations in the Ancient World*, care va apărea la Oxford (în colecția *British Archaeological Reports*), iar L. Mihailescu-Bîrliba (împreună cu colegul Antonio Ibba de la Universitatea din Sassari) are acceptat la publicare și în curs de apariție un articol despre un sat din Moesia Inferior (*vicus Bad---*) la prestigioasa editură vieneză Holzhausen, ca supliment al revistei Tyche. Atingerea rezultatelor a fost depășită prin organizarea unei conferințe naționale cu o participare internațională (Carsten Mischka de la Universitatea din Erlangen), unde au participat cu comunicări **toți** membrii proiectului; prezența altor colegi de la alte instituții și asistența numeroasă au subliniat modul pozitiv în care a fost receptat proiectul la nivelul comunității academice și studentești. Totodată, cu acest prilej a fost prezentat public proiectul nostru, fiind lansat și site-ul proiectului. Comunicările susținute vor fi publicate (sperăm în timpul derulării proiectului la o editură prestigioasă din străinătate sau din România, în orice caz în limbi de circulație internațională). Rezultatele au fost diseminate și prin participări la congrese și conferințe internaționale (Viena, Sofia, Zagreb, a se vedea **diseminarea** rezultatelor). La sfârșitul anului, putem afirma că **toate aceste rezultate au fost livrate**.

II. Diseminarea rezultatelor

a. Articole

1. L. Mihailescu-Bîrliba, R.-G. Curcă, *Military Presences in Bilingual Inscriptions from Moesia Inferior*, în S. Fink, M. Lang, M. Schretter (eds.), *Mehrsprachigkeit. Vom Alten Orient bis zum Esperanto*, Zaphon Verlag, Münster, 2018, 105-112.
2. L. Mihailescu-Bîrliba, *La population dans les villages situés entre Sacidava et Axiopolis*, în *Studia Antiqua et Archaeologica* 23, 2, 323-333. (revistă CNCS B, Scopus și ERIH Plus)

b. Articole acceptate în volume colective la edituri internaționale

1. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Antonio Ibba, Vicus Bad[---]: *la contribution de l'épigraphie à la reconstruction du tissu socio-culturel d'un village de la Moesia Inferior (Ier-IIIe siècle ap. J.-Ch.)*, în F. Mitthof, Th. Pantzer (eds.), *Proceedings of the 3rd Conference on Roman Danubian Provinces*, Holzhausen Verlag, Wien.
2. L. Mihailescu-Bîrliba, The professions of private slaves in Moesia Inferior. The epigraphic evidence, în R. Varga, G. Cupcea (eds.), *People of the Ancient world*. Oxford.
3. I. Dumitrache, Occupational titles in Roman textile trade, în R. Varga, G. Cupcea (eds.), *People of the Ancient world*. Oxford..

c. Lucrări prezentate la manifestări științifice internaționale

1. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Topolog: the epigraphic and the archaeological record in the northern countryside of the Roman province Moesia inferior, XV Congressus Internationalis Epigraphiae Graecae et Latinae, Viena, august 2017. (<https://epicongr2017.univie.ac.at/en/programme/posters/>)
2. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Soldați provenind din mediul rural al Moesiei Inferior în armata romană. Studiu preliminar, Conferința Națională *Limes, economie și societate în provinciile romane de la Dunărea de Jos. Explorări istorice și arheologice*, Iași, noiembrie 2017 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2017/11/Conferinta-Limes-lasi-2017-program.pdf>)
3. Ioan Piso, Colonia Sarmizegetusa, prima comunitate romană din Dacia, Conferința Națională *Limes, economie și societate în provinciile romane de la Dunărea de Jos. Explorări istorice și arheologice*, Iași, noiembrie 2017.
4. Marius Alexianu, Dubla realitate a Dunării la Ovidiu, Conferința Națională *Limes, economie și societate în provinciile romane de la Dunărea de Jos. Explorări istorice și arheologice*, Iași, noiembrie 2017. (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2017/11/Conferinta-Limes-lasi-2017-program.pdf>)
5. Rada Varga, Annamaria-Izabella Pászint, Economie de schimb în provinciile riverane: analiză a mobilității negustorilor, - Conferința Națională *Limes, economie*

și societate în provinciile romane de la Dunărea de Jos. Explorări istorice și arheologice, Iași, noiembrie 2017. (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2017/11/Conferinta-Limes-lasi-2017-program.pdf>)

6. Iulia Dumitrache, “Cupido augendi pecuniam”. Negustori pe lângă armata romană, Conferința Națională *Limes, economie și societate în provinciile romane de la Dunărea de Jos. Explorări istorice și arheologice*, Iași, noiembrie 2017. (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2017/11/Conferinta-Limes-lasi-2017-program.pdf>)

7. Roxana-Gabriela Curcă, Code-switching: formă de exprimare a identității lingvistice în Moesia Inferior, Conferința Națională *Limes, economie și societate în provinciile romane de la Dunărea de Jos. Explorări istorice și arheologice*, Iași, noiembrie 2017. (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2017/11/Conferinta-Limes-lasi-2017-program.pdf>)

8. Florian Matei-Popescu, Legiunea V Macedonica și fondarea municipiului de la Troesmis, Conferința Națională *Limes, economie și societate în provinciile romane de la Dunărea de Jos. Explorări istorice și arheologice*, Iași, noiembrie 2017. (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2017/11/Conferinta-Limes-lasi-2017-program.pdf>)

9. Valentin Piftor, Considerații privind rotunjirea vârstelor militarilor în provinciile romane de la Dunărea de Jos, Conferința Națională *Limes, economie și societate în provinciile romane de la Dunărea de Jos. Explorări istorice și arheologice*, Iași, noiembrie 2017. (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2017/11/Conferinta-Limes-lasi-2017-program.pdf>)

10. Ana Odochiciuc (Honcu), Inițiativa privată în fenomenul edilitar privind edificiile de cult public în Dacia romană, Conferința Națională *Limes, economie și societate în provinciile romane de la Dunărea de Jos. Explorări istorice și arheologice*, Iași, noiembrie 2017. (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2017/11/Conferinta-Limes-lasi-2017-program.pdf>)

11. Sever-Petru Boțan, Vesela de sticlă romană de pe limesul Dunării de Jos (secolele I–III p. Chr.). Scurte considerații, Națională *Limes, economie și societate în provinciile romane de la Dunărea de Jos. Explorări istorice și arheologice*, Iași, noiembrie 2017. (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2017/11/Conferinta-Limes-lasi-2017-program.pdf>).

12. L. Mihailescu-Bîrlița, Sur le domicile d’un soldat de la Ière légion Minervia. Une nouvelle interprétation d’une inscription de Novae (Moesia Inferior), 4th International Conference on Roman Danubian Provinces, Zagreb, noiembrie 2017.

13. F. Matei-Popescu, The Roman Cities on the Lower Danube During Trajan, The 18th International Conference of the Department of Ancient History and Archaeology Cluj Napoca, noiembrie 2017.

14. Rada Varga, *Where are the Dacians? Overview on "missing" local population of the Roman province of Dacia*, Theorizing Roman Contacts, Edinburgh, 7-8 decembrie 2017. (<https://www.ed.ac.uk/history-classics-archaeology/news-events/events/theorizing-contacts-in-the-roman-empire>).

d. Stagii de documentare la instituții din străinătate cu tema grantului

Lucrețiu Bîrliba, Université Paris IV (Franța), septembrie 2017.

Roxana-Gabriela Curcă, Marius Alexianu, Université Paris IV (Franța), septembrie 2017.

Roxana-Gabriela Curcă, Marius Alexianu, Université Paris IV (Franța), septembrie 2017.

e. Participare la workshop pe tema proiectului

Rada Varga, EFES training workshop, octombrie-noiembrie 2017, organizat de University St. Kliment Ohridski, Sofia, <https://github.com/EpiDoc/EFES/wiki>

f. Pagina web a proiectului

<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/>

III. Implicarea în proiect a membrilor echipei

1. Directorul de proiect

Prof. dr. Lucrețiu Bîrliba (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a fost implicat în obiectivul anului 2017. A participat activ la analiza inscripțiilor din mediul militar al Moesiei Inferior. Cercetările sale au vizat și mediul rural, reușind să schițeze o abordare contrastivă între interiorul provinciei Moesia Inferior și limesul fluvial. Prof. dr. Lucrețiu Bîrliba a participat la manifestări științifice internaționale importante, conferind proiectului o vizibilitate pe plan internațional (Viena și Zagreb). A publicat un articol pe tema proiectului în revista *Studia Antiqua et Archaeologica* și încă unul în colaborare cu Roxana-Gabriela Curcă, într-un volum apărut la o editură internațională. **Cel mai important rezultat îl reprezintă însă organizarea Conferinței naționale *Limes, economie și societate în provinciile romane de la Dunărea de Jos. Explorări istorice și arheologice*, Iași, noiembrie 2017.** Conferința a făcut cunoscut proiectul pe plan național. **Un alt rezultat deosebit al proiectului îl constituie și internaționalizarea acestuia, prin participarea la conferințe internaționale și prin stagii de documentare în străinătate, dar și prin atragerea unor specialiști din străinătate (Antonio Ibbá).** Interesul acestuia nu a fost doar pur teoretic și epistemologic, ci și prin participare activă la publicațiile proiectului și prin promisiunea

continuării colaborării științifice. Mai mult, L. Bîrliba a reușit să obțină organizarea la Iași în 2019 a celei de-a 5-a ediții a Conferinței Internaționale Asupra Provinciilor Romane Dunărene. Directorul de proiect pregătește volumul Conferinței din noiembrie de la Iași, cu contribuții exclusiv în limbi de circulație internațională.

2. Membrii echipei

Prof. dr. Ioan Piso (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) a participat la proiect prin studierea relațiilor romani-indigeni la Ulpia Triana Sarmizegetusa și Porolissum și are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea în primul volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională.

Conf. dr. Marius Alexianu (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a analizat sursele literare privind Dunărea ca barieră naturală între Roma și Barbaricum, concentrându-se în primul rând asupra lui Ovidius. Are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea în primul volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională.

Lect. dr. Roxana-Gabriela Curcă (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a analizat fenomene lingvistice privind romanii și indigenii în Moesia Inferior, în special *code-switching*-ul. A publicat împreună cu directorul de proiect un articol despre bilingvism în mediul militar din Moesia Inferior. Are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea în primul volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională. De asemenea, pregătește un articol privitor la interferențele lingvistice din Moesia Inferior.

CS II dr. Florian Matei-Popescu (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București) a analizat în primul rând relația dintre legiunea a V-a Macedonica și fondarea municipiului Troesmis, întărind faptul că acesta nu a luat ființă decât exclusiv după plecarea legiunii, dar că veterani au rămas la Troesmis sau s-au întors acolo din Dacia. Are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea în primul volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională.

CS dr. Iulia Dumitrache (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a analizat impactul economic al militarilor la limesul dunărean al Moesiei Inferior și a efectuat analize comparative cu provinciile renane. Are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea în primul volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională și un articol cu o abordare contrastivă cu provinciile renane într-un volum colectiv internațional.

As. cerc. Valentin Piftor (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a colaborat la realizarea unor aspecte demografice privind militarii din Moesia Inferior și Dacia. Are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea în primul volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională.

As. cerc. Sever-Petru Boțan (Institutul de Arheologie Iași) este responsabil cu studierea materialului arheologic (ceramică – eșantioane și sticlărie) de pe cele două maluri ale Dunării în perioada romană timpurie. Are în pregătire un articol cu privire despre vesela de sticlă; articolul va apărea în primul volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională.

As. cerc. Rada Varga (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) a analizat raporturile romani-indigeni în zona de limes fluvial a Daciei romane. Are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea în primul volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională.

As. cerc. Annamaria-Izabella Pászint (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) analizează în primul rând relațiile militari-indigeni în zonele elenofone ale Moesiei Inferior. Are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea în primul volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională.

As. cerc. Ana Odochiciuc (Honcu) (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) pregătește un articol legat de fenomenul edilitar în zona de limes fluvial a Daciei romane și analizează rolul militarilor în acest proces.

2018

I. Gradul de realizare a obiectivelor proiectului

În perioada aferentă raportării actuale (2018), obiectivele proiectului au fost îndeplinite **integral**.

Obiectivele au fost:

1. Analiza interacțiunii dintre centrul administrativ și periferie.
2. Analiza transferului de religie în Dacia și Moesia Inferior.
3. Analiza evidenței arheologice de pe limesul fluvial.

Obiectivele au presupus îndeplinirea unor activități prevăzute în planul de cercetare: analiza textelor literare privind Rinul și Dunărea ca frontieră administrativă și simbolică, realizarea abordării contrastive privind mobilitatea negustorilor în Dacia și Moesia Inferior, analiza datelor epigrafice privind transferul de religie atât în Dacia, cât și în Moesia Inferior, realizarea abordării contrastive prin evidențierea transferului de religie în ambele provincii, analiza

ceramicii și sticlăriei atât de pe limesul dacic, cât și de pe cel al Moesiei Inferior și din Barbaricum, realizarea unei abordări contrastive pentru a observa funcționarea transferului cultural, publicarea de articole în reviste cotate foarte bine pe plan internațional și în volume apărute la edituri internaționale de prestigiu, dar și a unor cărți la edituri de prestigiu din străinătate și din țară. O activitate importantă a constituit-o o încercare de sinteză privind dispunerea trupelor și politica de recrutare în Dacia și Moesia Inferior, realizată de Florian Matei-Popescu, Ioan Piso și Lucrețiu Bîrliba. Din perspectiva izvoarelor literare, Marius Alexianu a realizat un studiu privitor la concepția dihotomică al lui Ovidius privitoare la Dunăre. Iulia Dumitrache, Rada Varga și Annamaria-Izabella Pázsint au pus în evidență mobilitatea negustorilor din cele două provincii și au realizat un demers contrastiv și cu alte provincii latinofone ale Imperiului. Transferul de religie și abordarea contrastivă a acestei teme a fost efectuată de Ioan Piso și Lucrețiu Bîrliba. Studiul ceramicii și sticlăriei în cele două provincii au fost realizate de către Sever-Petru Boțan. Cele mai importante realizări ale proiectului în acest an sunt **publicațiile**. Rezultatele au depășit ceea ce ne-am propus în acest an. În primul rând, au apărut două monografii. Una din ele aparține directorului de proiect, Lucrețiu Bîrliba, și a fost publicată la o editură internațională de prestigiu (*Rure vivere in Moesia inferiore. La population dans le milieu rural d'une province périphérique de l'Empire romain*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2018). Autorul urmărește interacțiunea dintre romani și populația locală (greci, traci, daci) în mediul rural al Moesiei Inferior, urmărind modul în care s-au realizat recrutările locale, transferul de religie în mediul rural al provinciei. Concluzia importantă este că rolul soldaților și veteranilor în popularea și romanizarea provinciei, deși intuit, este mult mai mare decât se poate anticipa. Analiza prosopografică a arătat că, deși sursele nu menționează explicit, multe personaje atestate în inscripțiile din satele Moesiei Inferior sunt fie veterani, fie descendenți sau rude ale acestora. Autorul atrage atenția și asupra faptului că politica statului roman de populare a satelor provinciei cu cetățeni romani civili și cu veterani a integrat populația indigenă în structuri rurale de tip roman și a contribuit la romanizarea profundă a acestui mediu. O a doua monografie aparține lui Sever-Boțan (în colaborare cu Dan Elefterescu) și a fost publicată la o editură CNCS-B (*Vase de sticlă de epocă romană descoperite la Durostorum/Ostrov – Ferma 4 (secolele I p. Chr. – IV p. Chr.)*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, Iași, 2018). Volumul tratează într-o manieră exhaustivă descoperirile de vase de sticlă făcute de-a lungul anilor în punctul Durostorum/Ostrov–Ferma 4. Astfel, fiecare tip de vas este tratat succint, avându-se în vedere descrierea sa, datarea (ținând cont de

contextul descoperirii, dar și de datarea, prin analogie, a exemplarelor similare), tehnica și procedeele de producție utilizate, arealul posibil de proveniență și răspândirea sa geografică în zonele învecinate – mai cu seamă în Provincia Moesia. Vizibilitatea științifică a proiectului și transmiterea într-un public cât mai larg a rezultatelor de până acum a proiectului au fost realizate prin organizarea la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași a **conferinței internaționale *Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire*** (4-6 iunie 2018)(<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wpcontent/uploads/2018/05/Conferinta-Limes-Iasi-2018-program.pdf>). Au participat nu numai membrii proiectului, dar și cercetători și profesori din România (București, Cluj-Napoca și Tulcea), Bulgaria (Sofia), Germania (Trier și Erlangen), Austria (Viena și Graz), Portugalia (Lisabona), Marea Britanie (Exeter). S-au evidențiat mai multe aspecte ale interacțiunii dintre armată romană și comunitățile locale (colonizare, aculturație, rolul veteranilor, influența culturii materiale romane asupra societăților locale, transferul de religie prin armată etc). Conferința a fost un real succes, iar actele ei vor fi publicate (sperăm în 2019) într-un volum colectiv la o editură internațională. De asemenea, proiectul a fost adus în atenția lumii științifice prin participările la manifestările naționale și internaționale ale membrilor proiectului (Marius Alexianu la European Association of Archaeologists Meeting –Spania, Lucrețiu Bîrliba la Cluj-Napoca – de două ori, Florian Matei-Popescu și Lucrețiu Bîrliba la Limes Congress în Serbia) (a se vedea **diseminarea rezultatelor**). Nu mai puțin au contribuit la vizibilitatea proiectului și călătoriile de documentare în țară și în străinătate, la centre precum Cluj-Napoca și București (în țară), Salonic, Konstanz, Lisabona, Barcelona (în străinătate)(a se vedea **diseminarea rezultatelor**). Ne-am propus în planul de realizare al proiectului să publicăm o carte la o editură internațională de prestigiu, articole și capitole de carte în reviste prestigioase cotate în baze de date internaționale (ERIH sau Scopus), respectiv în volume apărute la importante edituri internaționale, participări la manifestări naționale și internaționale. La sfârșitul anului, putem afirma că **toate aceste rezultate au fost livrate.**

II. Diseminarea rezultatelor

a. Cărți

1. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, *Rure vivere in Moesia inferiore. La population dans le milieu rural d'une province peripherique de l'Empire romain*, Otto Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2018, ISBN 978-3-447-11062-4.
2. Sever-Petru Boțan, Dan Elefterescu, *Vase de sticlă de epocă romană descoperite la Durostorum/Ostrov – Ferma 4 (secolele I p. Chr. – IV p. Chr.)*,

Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Iași 2018, ISBN 978-606-714-493-2.

b. Articole publicate în reviste incluse în baze de date internaționale

1. Ioan Piso, *Zur Inschrift des Primus Pilus Gnaeus Baienius Ianuarius aus Novae*, *Studia Europaea Gnesnensia* 16, 2017 (2018), 57-69.
2. L. Mihailescu-Bîrliba, George Nuțu, *Roman pottery in the countryside of Dobruja. Topolog as case study*, *Studia Antiqua et Archaeologica* 23, 1, 83-104. (revistă CNCS B, Scopus și ERIH Plus)

c. Articole (capitole de cărți) publicate în volume colective la edituri internaționale

1. L. Mihailescu-Bîrliba, *The professions of private slaves and freedmen in Moesia Inferior*, in G. Cupcea, R. Varga (eds.), *Social Interactions and Status Markers in the Roman World*, Archaeopress, Oxford 2018, 47-55, ISBN 978 1 78491 748 7.
2. Iulia Dumitrache, *Latin Occupational Titles in Roman Textile Trade*, in G. Cupcea, R. Varga (eds.), *Social Interactions and Status Markers in the Roman World*, Archaeopress, Oxford 2018, 23-46, ISBN 978 1 78491 748 7.
3. L. Mihailescu-Bîrliba, *Mort en Barbaricum. Autour d'une inscription de Sacidava*, in E. Nemeth (ed.), *Violence in Prehistory and Antiquity*, Parthenon Verlag, Kaiserslautern-Mehlingen 2018, 279-283, ISBN 978-3942994-16-3.
4. L. Mihailescu-Bîrliba, *Quelques remarques sur une inscription du territoire de Callatis (Mésie Inférieure)*, in D. Boteva-Boyanova, P. Delev, J. Tzvetkova (eds.), *Society, Kings, Gods. In memoriam professoris Margaritae Tachevae*, Kliment Ohridski University Press, Sofia 2018, 431-434, ISBN 978-954-07-4417-9.
5. L. Mihailescu-Bîrliba, *'Mixed' Thraco-Roman Names in the Rural Milieu of Moesia Inferior*, In K. Ruffing, K. Droß-Krüpe (eds.), *Emas non quod opus est, sed quod necesse est. Beiträge zur Wirtschafts-, Sozial-, Rezeptions- und Wissenschaftsgeschichte der Antike. Festschrift für Hans-Joachim Drexhage zum 70. Geburtstag*, Otto Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2018, 279-285, ISBN 978-3-447-11087-7.

d. Carte acceptată la publicare la o editură internațională de prestigiu

Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian provinces*, Peeters, Leuven.

e. Articole acceptate la publicare în reviste incluse în baze de date internaționale și în volume colective la edituri internaționale

1. Marius Alexianu, *Ovid: the double face of the Danube*, in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven.

2. Roxana Gabriela-Curcă, *Code-switching: expression forms of linguistic identity in Moesia Inferior*, in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven.
3. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, *Soldats du milieu rural de la Mésie Inférieure recrutés dans l'armée romaine*, in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian provinces*, Peeters, Leuven.
4. Rada Varga, Annamaria-Izabella Pászint, *Trade economy in riverine provinces: a close-up look at traders' networks and mobility*, in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven.
5. Valentin Piftor, *Observations on age-rounding for soldiers from Lower Danube provinces*, in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian provinces*, Peeters, Leuven.
6. Florian Matei-Popescu, *Territoria and regiones in the Lower Danubian provinces*, in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven.
7. Sever-Petru Boțan, *Glassware from the Lower Danubian limes (1st-3rd centuries AD). A brief survey*, in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven.
8. Ioan Piso, C. Szabó, *Die Göttin Hekate in Sarmizegetusa*, in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven.
9. Ana Odochiciuc, *Private initiative and buildings of public worship in Roman Dacia*, in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven.
10. L. Mihailescu-Bîrliba, *Le role social des vétérans dans le milieu Rurales de Mésie Inférieure*, *Dialogues d'histoire ancienne (Revistă ERIH +)* 44, 2, 2018.

f. Lucrări prezentate la manifestări științifice internaționale

1. Ioan Piso, *Die neuen Texte von Dexippos über die Jahre 250–251*, International Conference Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire, Iași, 4th-6th June 2018 (<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wpcontent/uploads/2018/05/Conferinta-Limes-lasi-2018-program.pdf>)
2. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Florian Matei-Popescu, *A new inscription from Troesmis: an album of quinquennales and magistri canabensium*, International Conference Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman

Empire, Iași, 4th-6th June 2018
(<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wpcontent/uploads/2018/05/Conferinta-Limes-lasi-2018-program.pdf>)

3. Florian Matei-Popescu, *Canabenses et Troesmensis: once again about the civil settlements in the nearby of the Troesmis legionary fortress*, International Conference Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire, Iași, 4th-6th June 2018
(<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wpcontent/uploads/2018/05/Conferinta-Limes-lasi-2018-program.pdf>)

4. Annamaria-Izabella-Pászint, *Life after honesta missio: a demographic and social perspective on the veterans from Moesia Inferior*, International Conference Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire, Iași, 4th-6th June 2018
(<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wpcontent/uploads/2018/05/Conferinta-Limes-lasi-2018-program.pdf>)

5. Sever-Petru Boțan, *Figurative representations on late-Roman glassware from Dobroudja (3rd–4th centuries AD)*, International Conference Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire, Iași, 4th-6th June 2018
(<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wpcontent/uploads/2018/05/Conferinta-Limes-lasi-2018-program.pdf>)

6. Rada Varga, Cristina Crizbășan, *The impact of the Batavian auxiliaries on the local community at Războieni (Alba County)*, International Conference Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire, Iași, 4th-6th June 2018
(<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wpcontent/uploads/2018/05/Conferinta-Limes-lasi-2018-program.pdf>)

7. Roxana-Gabriela Curcă, *Sermo castrensis: un phenomene linguistique militaire*, International Conference Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire, Iași, 4th-6th June 2018
(<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wpcontent/uploads/2018/05/Conferinta-Limes-lasi-2018-program.pdf>)

8. Marius Alexianu, *L'impact des unités militaires romaines sur la situation linguistique au Bas-Danube*, International Conference Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire, Iași, 4th-6th June 2018
(<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wpcontent/uploads/2018/05/Conferinta-Limes-lasi-2018-program.pdf>)

9. Ana Odochiciuc, *Initiative édiltaire privée des militaires dans les provinces Dacie et Mésie Inférieure*, International Conference Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire, Iași, 4th-6th June 2018 (<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wpcontent/uploads/2018/05/Conferinta-Limes-Iasi-2018-program.pdf>)
10. Florian Matei-Popescu, Ovidiu Țentea, *Moesia Superior and Dacia during Trajan: Army and Frontiers*, 24th International Limes Congress, Belgrade, 1st-9th September 2018 (<http://limes2018.org/themes-and-sessions/abstracts/session-1-fortifying-our-frontiers/>)
11. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, *Les bénéficiaires des gouverneurs et les stations douanières en Mésie Inférieure*, 24th International Limes Congress, Belgrade, 1st-9th September 2018 (<http://limes2018.org/themes-and-sessions/abstracts/session-6-production-industry-and-trade/>)
12. Marius Alexianu, *Riverine societies of the extreme part of the Lower Danube: Barbarian invasions and archaeological evidences*, 24th EAA Annual Meeting, Barcelona, 5th-8th September 2018 (<https://files.acrobat.com/a/preview/7c865f81-b152-45b4-b872-485119dbe3c5>)
13. Rada Varga, *Manifolded identities: the origins of Roman professionals*, Colocviul Internațional *The Roman Provinces. mechanism of Integration*, Cluj-Napoca, 5-6 octombrie 2018 (http://hiphi.ubbcluj.ro/Dacians_Provincial-constructions/doc/Roman-Provinces_Program.pdf)
14. Lucrețiu Bîrliba, *Cultul lui Jupiter și al Junonei Regina în mediul rural din Moesia Inferior*, Conferința Națională *Comunități, statute și ideologii în Dacia și Moesia Inferior*, Cluj-Napoca, 19-20 octombrie 2018 (http://hiphi.ubbcluj.ro/Public/File/evenimente/Comunitati-statute_Program.pdf).
15. Florian Matei-Popescu, *Aria de recutare a trupelor auxiliare din provinciile moesice*, Conferința Națională *Comunități, statute și ideologii în Dacia și Moesia Inferior*, Cluj-Napoca, 19-20 octombrie 2018 (http://hiphi.ubbcluj.ro/Public/File/evenimente/Comunitati-statute_Program.pdf).
16. George Bounegru, Cristina Crizbășan, **Rada Varga**, *Impactul auxiliarilor batavi asupra comunității de la Războieni-Cetate*, Al VI-lea Colocviu național de Arheologie *Populații indigene și impactul cuceririi romane în provinciile danubiene*, Turda, 2-3 noiembrie 2018 (http://hiphi.ubbcluj.ro/Dacians_Provincial-constructions/doc/Program-preliminar_Populatii-indigene.pdf)

g. Stagii de documentare la instituții din străinătate cu tema grantului

Roxana-Gabriela Curcă, Marius Alexianu, Universitatea din Salonic (Grecia), iulie 2018.

Marius Alexianu, Universitatea Autonomă din Barcelona (Spania), septembrie 2018.

Lucrețiu Bîrliba, Universitatea din Lisabona (Portugalia), septembrie 2018.

Lucrețiu Bîrliba, Universitatea Autonomă din Barcelona (Spania), septembrie 2018.

Valentin Piftor, Universitatea din Konstanz (Germania), septembrie 2018.

h. Participare la workshop pe tema proiectului

Lucrețiu Bîrliba, Roxana_Gabriela Curcă, *Riverine societies: Dacia and Moesia Inferior. A prosopographic approach of a new project*, Digital Ancient History and Archaeology Workshop, Cluj-Napoca, 14-15 iunie 2018 (http://romans1by1.com/doc/Program_iunie2018.pdf)

i. Pagina web a proiectului

<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/>

III. Implicarea în proiect a membrilor echipei

1. Directorul de proiect

Prof. dr. Lucrețiu Bîrliba (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a fost implicat în obiectivele anului 2018. A participat activ la analiza inscripțiilor din mediul militar al Moesiei Inferior. Cercetările sale au vizat și mediul rural, reușind să schițeze o abordare contrastivă între interiorul provinciei Moesia Inferior și limesul fluvial. Prof. dr. Lucrețiu Bîrliba a organizat conferința internațională de la Iași din iunie 2018 și participat la manifestări științifice internaționale importante, conferind proiectului o vizibilitate pe plan internațional (Cluj-Napoca și Belgrad). A publicat un articol pe tema proiectului în revista *Studia Antiqua et Archaeologica* și încă patru în volume apărute la edituri internaționale. **Cel mai important rezultat îl reprezintă însă cartea *Rure vivere in Moesia inferiore. La population dans le milieu rural d'une province périphérique de l'Empire romain*, Otto Harrassowitz Verlag, Wiesbaden.** Cartea a făcut cunoscut proiectul pe plan național. **Un alt rezultat deosebit al proiectului îl constituie și internaționalizarea acestuia, prin participarea la conferințe internaționale și prin stagii de documentare în străinătate, dar și prin organizarea conferinței *Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire*.** **Directorul de proiect pregătește volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, acceptat la prestigioasa editură Peeters din Leuven.**

2. Membrii echipei

Prof. dr. Ioan Piso (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) a participat la proiect prin studierea relațiilor romani-indigeni în Dacia romană, a publicat un articol într-o revistă internațională, are acceptat articolul din volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, a participat la Conferința internațională *Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire*.

Conf. dr. Marius Alexianu (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a analizat sursele literare privind Dunărea ca barieră naturală între Roma și Barbaricum, concentrându-se în primul rând asupra lui Ovidius. Are în pregătire acceptat articolul din volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, a participat la Conferința internațională *Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire* și la EAA Meeting de la Barcelona.

Lect. dr. Roxana-Gabriela Curcă (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a analizat fenomene lingvistice privind romanii și indigenii în Moesia Inferior, în special *code-switching*-ul. Are acceptat articolul din volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, a participat la Conferința internațională *Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire*.

CS II dr. Florian Matei-Popescu (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București) a analizat în primul rând relația dintre legiunea a V-a Macedonica și fondarea municipiului Troesmis, întărind faptul că acesta nu a luat ființă decât exclusiv după plecarea legiunii, dar că veterani au rămas la Troesmis sau s-au întors acolo din Dacia. Are acceptat articolul din volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, a participat la Conferința internațională *Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire* și la Limes Congress la Belgrad-Viminacium (Serbia).

As. cerc. Valentin Piftor (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a colaborat la realizarea unor aspecte demografice privind militarii din Moesia Inferior și Dacia. Are acceptat articolul din volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, a beneficiat de un util stagiu în străinătate la Universitatea din Konstanz.

As. cerc. Sever-Petru Boțan (Institutul de Arheologie Iași) este responsabil cu studierea materialului arheologic (ceramică – eșantioane și sticlărie) de pe cele două maluri ale Dunării în perioada romană timpurie. A publicat ca prim autor cartea *Vase de sticlă de epocă romană descoperite la Durostorum/Ostrov – Ferma 4 (secolele I p. Chr. – IV p. Chr.)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din

lași, Iași. Are acceptat articolul din volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, a participat la Conferința internațională *Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire*.

As. cerc. Rada Varga (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) a analizat raporturile romani-indigeni în zona de limes fluvial a Daciei romane și a studiat rolul negustorilor în zonele de limes fluvial ale Imperiului Roman. Are acceptat articolul din volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, a participat la Conferința internațională *Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire*.

As. cerc. Annamaria-Izabella Pászint (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) a analizat împreună cu Rada Varga rolul negustorilor în zonele de limes fluvial ale Imperiului și rolul veteranilor în colonizarea Moesiei Inferior. Are acceptat articolul din volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, a participat la Conferința internațională *Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire*.

As. cerc. Ana Odochiciuc (Honcu) (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a analizat modul în care prezența romană pe limes influențează fenomenul edilitar. Are acceptat articolul din volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, a participat la Conferința internațională *Roman Army and Local Societies in the Limes Provinces of the Roman Empire*.

2019 (până în septembrie)

I. Gradul de realizare a obiectivelor proiectului

În perioada aferentă raportării actuale (ianuarie-septembrie 2019), obiectivele proiectului au fost îndeplinite **integral**.

Obiectivele au fost:

- 1) Analiza interacțiunii fluviu-colonizare romană
 - 2) Sinteza rezultatelor și încorporarea lor într-un context științific mai larg privind provinciile romane
 - 3) Stabilirea de noi categorii și modele pentru societățile riverane în Antichitate
- S-a constatat, în primul rând, că în cazul Daciei și Moesiei Inferior, fluviul apare în mai multe ipostaze. În cazul Daciei, Dunărea este frontieră interprovincială, în vreme ce pentru Moesia Inferior, Dunărea este o parte a *limes*-ului (frontiera cu Barbaricum). Și într-un caz, și în celălalt, în puncte importante ale fluviului sunt aduse trupe militare care asigură defensivă frontierei și implicit a provinciilor și care controlează traficul de mărfuri pe ambele maluri ale Dunării. În cazul Daciei,

un rol important îl joacă și râul Mureș, al cărui curs este parțial navigabil și ale cărui maluri sunt controlate de armata romană.

Analiza izvoarelor epigrafice și arheologice a dus la concluzia că, deși nici zonele de interior ale provinciilor (mai cu seamă în Dacia) nu sunt nepopulate și nici activitatea economică nu este redusă, în zonele apropiate fluviului atât *epigraphic habit* (obișnuința de a scrie inscripții), cât și concentrarea materialului arheologic sunt mai intense. Acest fapt se datorează în primul rând armatei, dar sub influența acestora, concentrarea de inscripții și materiale arheologice se manifestă intens și în rândul populației civile, coloniști (în ambele provincii) și autohtoni (cu precădere în Moesia Inferior). Numărul mic de texte aparținând autohtonilor din Dacia se datorează, în primul rând, faptului că populația locală locuia cu precădere în regiunile rurale (unde materialul arheologic este prezent, dar *epigraphic habit* lipsește) și, în al doilea rând, faptului că un segment important al populației indigene fusese recrutat în armata romană din alte provincii.

Sinteza rezultatelor a fost diseminată prin două volume colective (a se vedea **Diseminarea rezultatelor**), unul publicat, altul acceptat spre publicare, care însă va vedea lumina tiparului foarte probabil la sfârșitul acestui an calendaristic. Amândouă volumele apar la edituri prestigioase din străinătate (*Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces* la editura Peeters din Leuven, iar *Roman Army and Local Society in the Limes Provinces of the Roman Empire* la editura Marie Leidorf, în renumita colecție *Pharos*). Ele integrează, de asemenea, rezultatele expuse mai sus în contextul mai larg al lumii romane, în care politica statului roman în provinciile de *limes* și în provinciile în care *limes*-ul sau frontiera internă le reprezintă fluviul este una specială, prin aducerea unui număr mai mare de trupe în astfel de regiuni. Cu toate acestea, deși există asemănări între Moesia Inferior, de exemplu, și cele două Germanii, fiecare societate riverană are un specific dat nu numai de geografia zonei, dar mai ales de modul în care societățile locale reacționează la ocuparea provinciei de către romani. Dacă în cele două Germanii, societatea locală a fost atrasă spre integrare de către romani prin acordarea timpurie a cetățeniei a unei părți importante a populației, rezultând nu numai o recrutare importantă a autohtonilor în armată, dar și formarea unei elite economice indigene care activează adesea dincolo de frontierele provinciilor de origine, în Dacia și în Moesia Inferior lucrurile stau în mod diferit. În Dacia, a existat o colonizare puternică *ex toto orbe Romano*, orașele provinciei fiind aproape în întregime opera coloniștilor la inițiativa statului. Concentrarea armatei în puncte strategice (printre care și Dunărea și Mureșul) a dus la o interacțiune a

armatei cu populația locală, însă aceasta a preferat să rămână în sate și să fie mai „tăcută” din punct de vedere epigrafic. În Moesia Inferior, orașele grecești de pe litoralul vestic al Mării Negre au avut o populație preponderent elenofonă, dar colonizarea a fost puternică mai ales în mediul rural. Populația autohtonă a interacționat destul de intens cu coloniștii, atât în zona rurală a cetăților grecești, cât și în localitățile riverane *limes*-ului. Principalul câștig al proiectului este acela că populația locală s-a integrat în societatea romană, iar lucrul acesta este în ultima vreme **foarte vizibil în mediul rural al provinciei**.

Prin urmare, provinciile studiate în cadrul proiectului nostru nu reprezintă modele de societăți riverane decât prin ele însele. Categoria comună pentru ambele provincii este puternicul implant militar care interacționează de regulă pașnic cu societatea locală. În felul acesta, Dacia și Moesia Inferior se integrează unui model de interacțiune a militarilor cu indigenii în cazul provinciilor riverane și a integrării acestora din urmă unui mod de viață roman și mai ales, a utilizării limbii latine în comunicare. Modul în care cele două elemente (societatea romană și cea locală) au interacționat este diferit, așa cum am văzut, în cazul fiecărei provincii.

Proiectul a atras atât specialiști din țară cât și din străinătate care au participat la conferințele din cadrul proiectului (a se vedea rapoartele pe 2017 și 2018, prezentate mai sus) și la publicații. În volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces* au colaborat din afara proiectului Alexander Rubel, Dan Aparaschivei, Nelu Zugravu, Lucian Munteanu, Ștefan Honcu (toți din Iași), Csaba Szabo (Sibiu), iar în volumul *Roman Army and Local Society in the Limes Provinces of the Roman Empire* Wolfgang Spickermann (Graz), Chiara Cenati (Viena), Cristina Crizbășan (Exeter), Ștefan Honcu, Nelu Zugravu (Iași), Aurel Stănică (Tulcea).

În 2019, în cadrul proiectului am fost co-organizatori la două manifestări științifice internaționale de prestigiu: *La romanità orientale e Italia dall'Antichità fino al XX secolo*, Accademia di Romania, Roma, 17-18 iunie 2019 (<https://www.icr.ro/uploads/files/programromanita-orientale-e-litalia-final.pdf>) și *Minorities at the Edges of the Empires*, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, 1-7 septembrie 2019 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2019/08/program-deva-sept2019.pdf>). La conferințe au participat specialiști din țară și străinătate, precum Ioan Carol Opreș și Valentin Bottez (București), Alessandro Teatini și Antonio Ibba (Sassari) la Roma, Sven Güther și Jiawei Wang (Changchun), Mihaela Simion (București) la Deva.

Cel mai important eveniment organizat în cadrul proiectului va fi *5th International Conference on Roman Danubian Provinces*, la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”

din Iași (5-9 noiembrie 2019), în care rezultatele proiectului vor fi prezentate, integrate contextului mai larg al lumii romane, comparate cu societăți riverane din alte provincii traversate de Dunăre. Numărul mare de participanți (peste 50 din Iași, din România – București, Cluj-Napoca, Timișoara, Sibiu, Caransebeș - și din străinătate – Austria, Germania, Italia, Bulgaria, Serbia, Croația, Spania, Franța) arată pe de o parte, atât popularitatea proiectului, interesul internațional pentru diseminarea rezultatelor, cât și curiozitatea din partea unor participanți de a se familiariza cu proiectul (vezi și <https://www.fasticongressuum.com/single-post/2019/08/17/Romans-and-Natives-in-the-Danubian-Provinces-1st-C-BC-6th-C-AD-5th-International-Conference-on-the-Roman-Danubian-Provinces---05-06-07-08-09112019-la%C8%99i-Romania>).

II. Diseminarea rezultatelor

a. Cărți

Publicate

1. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven 2019. **ISBN** 978-90-429-3812-0
2. L. Mihailescu-Bîrliba, Wolfgang Spickermann (eds.), *Roman Army and Local Society in the Limes Provinces of the Roman Empire*, Verlag Marie Leidorf, Rahden/Westfalia. ISBN 978-3-86757-270-5

b. Articole publicate în reviste indexate în baze de date internaționale

Web of Science

1. L. Mihailescu-Bîrliba, *The cult of Jupiter and Juno in the rural areas of Moesia Inferior*, *Journal of Ancient History and Archaeology* 6, 2, 2019, 42-51.

Alte baze de date

2. L. Mihailescu-Bîrliba, *Les vétérans dans les campagnes de Mésie Inférieure: les propriétaires ruraux*, *Dialogues d'histoire ancienne* 45/1, 2019, 129-151 (ERIH +).
3. **Rada Varga**, Vlad Popovici, Building life courses and explaining life choices with the help of digital prosopography, *Studia UBB Digitalia*, 2/2018, 51-64 (apărut în 2019) (CEEOL)
<http://digihubb.centre.ubbcluj.ro/journal/index.php/digitalia/article/view/49/52>
4. Florian Matei-Popescu, *Ovid at Tomis: the Early History of the Left Pontus under the Roman Rule*, *Civiltà Romana. Rivista pluridisciplinare di studi su Roma antica e le sue interpretazioni* 4, 2017 (apărut la sfârșitul lui 2018) (dyabola.de), 17-25.
5. L. Mihailescu-Bîrliba, *La population dans le milieu rural de Capidava*, *Studia Antiqua et Archaeologica* 25/1, 2019, 75-93.

c. Articole și capitole de cărți publicate în volume apărute la edituri internaționale de prestigiu

1. George Nuțu, **L. Mihailescu-Bîrliba**, *Lighting devices from Ancient (L)Ibida and territory*, in L. Chrzanowski, A. Nestorović, V. Vidrih Perko (eds.), *Ancient lamps from Balkans and beyond. Acts of the 4th International Lychnological Congress («Ex Oriente Lux», Ptuj, 15th-19th of May, 2012)*. In memory of Jean Bussière, Éditions Mergoïl, Drémil Lafage 2019, 329-338.
2. Marius Alexianu, *Ovid: the double face of the Danube*, in L. Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven 2019, 1-9.
3. Roxana-Gabriela Curcă, *Code-switching: expression forms of linguistic identity in Moesia Inferior*, in L. Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven 2019, 11-18.
4. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, *Soldats du milieu rural de la Mésie Inférieure recrutés dans l'armée romaine*, in L. Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven 2019, 19-30.
5. Rada Varga, Annamária-Izabella Pázsint, *Trade economy in riverine provinces: a close-up look at traders' networks and mobility*, in L. Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven 2019, 31-56.
6. Valentin Piftor, *Observations on age-rounding for soldiers from Lower Danube provinces*, in L. Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven 2019, 83-94.
7. Florian Matei-Popescu, **Territoria** and **regiones** in the Lower Danubian provinces, in L. Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven 2019, 95-106.
8. Sever-Petru Boțan, *Glassware from the Lower Danubian limes (1st-3rd centuries AD). A brief survey*, in L. Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven 2019, 107-137.
9. **Ioan Piso**, Csaba Szabo, *Die Göttin Hekate in Sarmizegetusa*, in L. Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven 2019, 139-157.
10. Ana Odochiciuc, *Private initiative and buildings of public worship in Roman Dacia*, in L. Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven 2019, 159-171.

11. Annamária-Izabella Pázsint, *Life After Honesta Missio: A Demographic and Social Perspective on the Veterans from Moesia Inferior*, in L. Mihailescu-Bîrliba, Wolfgang Spickermann (eds.), *Roman Army and Local Society in the Limes Provinces of the Roman Empire*, Verlag Marie Leidorf, Rahden/Westfalia 2019, 1-33.
12. Ana Odochiciuc, *Initiative éditiltaire privée des militaires dans les provinces Dacie et Mésie Inférieure*, in L. Mihailescu-Bîrliba, Wolfgang Spickermann (eds.), *Roman Army and Local Society in the Limes Provinces of the Roman Empire*, Verlag Marie Leidorf, Rahden/Westfalia 2019, 35-46.
13. Marius, Alexianu, Florian Matei-Popescu, *The linguistic impact of the Roman Army in the province of Moesia Inferior*, in L. Mihailescu-Bîrliba, Wolfgang Spickermann (eds.), *Roman Army and Local Society in the Limes Provinces of the Roman Empire*, Verlag Marie Leidorf, Rahden/Westfalia 2019, 63-84.
14. Roxana-Gabriela Curcă, *Sermo castrensis in Moesia Inferior*, in L. Mihailescu-Bîrliba, Wolfgang Spickermann (eds.), *Roman Army and Local Society in the Limes Provinces of the Roman Empire*, Verlag Marie Leidorf, Rahden/Westfalia 2019, 85-93. 978-3-86757-270-5
15. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Florian Matei-Popescu, *A new album of the quinquennales and magistri canabensium at Troesmis*, in L. Mihailescu-Bîrliba, Wolfgang Spickermann (eds.), *Roman Army and Local Society in the Limes Provinces of the Roman Empire*, Verlag Marie Leidorf, Rahden/Westfalia 2019, 95-108.
16. Ioan Piso, *Les beneficiarii consularis de Samum*, in L. Mihailescu-Bîrliba, Wolfgang Spickermann (eds.), *Roman Army and Local Society in the Limes Provinces of the Roman Empire*, Verlag Marie Leidorf, Rahden/Westfalia 2019, 109-129.
17. **Rada Varga**, Cristina Crizbășan, *The impact of the Batavian auxiliaries on the community at Războieni-Cetate (Alba County). Case study: the ceramic artefacts*, in L. Mihailescu-Bîrliba, Wolfgang Spickermann (eds.), *Roman Army and Local Society in the Limes Provinces of the Roman Empire*, Verlag Marie Leidorf, Rahden/Westfalia 2019, 139-162.
18. Sever-Petru Boțan, *Protomais apotrépein: Figurative Representations on Late-Roman Glassware from Dobrudja (3rd-4th centuries AD)*, in L. Mihailescu-Bîrliba, Wolfgang Spickermann (eds.), *Roman Army and Local Society in the Limes Provinces of the Roman Empire*, Verlag Marie Leidorf, Rahden/Westfalia 2019, 229-248.

d. Articole publicate în reviste cu sistem peer-review

1. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, *Recherches archéologiques et d'épigraphie dans le milieu rural d'Ibida à l'époque du Haut-Empire*, Romanian Archaeological Institute at Athens 1, 2019, 109-124.

e. Organizare de conferință internațională în cadrul proiectului

1. 5th *International Conference on Roman Danubian Provinces* (Iași, 5-9 noiembrie 2019) (<https://www.fasticongressuum.com/single-post/2019/08/17/Romans-and-Natives-in-the-Danubian-Provinces-1st-C-BC-6th-C-AD-5th-International-Conference-on-the-Roman-Danubian-Provinces---05-06-07-08-09112019-la%C8%99i-Romania>).

f. Co-organizări de conferințe internaționale în cadrul proiectului

1. *La romanità orientale e Italia dall'Antichità fino al XX secolo*, Accademia di Romania, Roma, 17-18 iunie 2019 (<https://www.icr.ro/uploads/files/programromanita-orientale-e-litalia-final.pdf>)

2. *Minorities at the Edges of the Empires*, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, 1-7 septembrie 2019 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2019/08/program-deva-sept2019.pdf>)

g. Participări la conferințe internaționale

1. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, *Personnes d'origine italienne à Oescus (Mésie Inférieure)*, *La romanità orientale e Italia dall'Antichità fino al XX secolo*, Accademia di Romania, Roma, 17-18 iunie 2019. <http://www.accadromania.it/2019/La%20romanita%20orientale.png>

2. Roxana-Gabriela Curcă, *Il „latino volgare” nelle iscrizioni della Mesia Inferiore*, *La romanità orientale e Italia dall'Antichità fino al XX secolo*, Accademia di Romania, Roma, 17-18 iunie 2019. <http://www.accadromania.it/2019/La%20romanita%20orientale.png>

3. Lucrețiu. Mihailescu-Bîrliba, *Minorities in the rural world. Reflections on rural population at the edge of the Roman empire: Moesia inferior*, *Minorities at the Edges of the Empires*, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, 1-7 septembrie 2019. <http://www.mcdr.ro/expozitii-si-evenimente/arhiva-expozitii-si-evenimente/item/1339-simpozionul-international-minorities-at-the-edges-of-empires-1-8-septembrie-2019>

4. Roxana-Gabriela Curcă, *Linguistic Minorities from Moesia Inferior*, *Minorities at the Edges of the Empires*, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, 1-7 septembrie 2019. <http://www.mcdr.ro/expozitii-si-evenimente/arhiva-expozitii-si>

[evenimente/item/1339-simpozionul-international-minorities-at-the-edges-of-empires-1-8-septembrie-2019](http://www.mcdr.ro/expozitii-si-evenimente/item/1339-simpozionul-international-minorities-at-the-edges-of-empires-1-8-septembrie-2019)

5. **Iulia Dumitrache**, Dan-Alexandru Suharoschi, *Prosopographical notes on the population of Micia, Minorities at the Edges of the Empires*, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, 1-7 septembrie 2019. <http://www.mcdr.ro/expozitii-si-evenimente/arhiva-expozitii-si-evenimente/item/1339-simpozionul-international-minorities-at-the-edges-of-empires-1-8-septembrie-2019>

6. Rada Varga, *The material culture of the Batavian auxiliaries from Dacia. Case studies: two Rhenish face pots from Războieni-Cetate*, *Minorities at the Edges of the Empires*, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, 1-7 septembrie 2019. <http://www.mcdr.ro/expozitii-si-evenimente/arhiva-expozitii-si-evenimente/item/1339-simpozionul-international-minorities-at-the-edges-of-empires-1-8-septembrie-2019>

7. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, *Un nouveau diplôme militaire d'Ibida (Mésie Inférieure)*, *5th International Conference on Roman Danubian Provinces* (Iași, 5-9 noiembrie 2019). <http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wp-content/uploads/2019/09/Roman-Danubian-Provinces-2019-web.pdf>

8. Ioan Piso, *La Dacie poétique. Homère à Pojejena*, *5th International Conference on Roman Danubian Provinces* (Iași, 5-9 noiembrie 2019). <http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wp-content/uploads/2019/09/Roman-Danubian-Provinces-2019-web.pdf>

9. Florian Matei-Popescu, *The Rural Landscape of Roman Dacia: An Epigraphic Perspective*, *5th International Conference on Roman Danubian Provinces* (Iași, 5-9 noiembrie 2019). <http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wp-content/uploads/2019/09/Roman-Danubian-Provinces-2019-web.pdf>

10. Marius Alexianu, *Moesian Territories: Shifting Linguistic Frontiers*, *5th International Conference on Roman Danubian Provinces* (Iași, 5-9 noiembrie 2019). <http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wp-content/uploads/2019/09/Roman-Danubian-Provinces-2019-web.pdf>

11. Annamaria-Izabella Pázsint, *Remarks on the Population of Novae and in Its Rural Territory (1st-3rd c. AD)*, *5th International Conference on Roman Danubian Provinces* (Iași, 5-9 noiembrie 2019). <http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wp-content/uploads/2019/09/Roman-Danubian-Provinces-2019-web.pdf>

12. Ana Odochiciuc, *Donations éditaires d'esclaves et affranchis dans la province de Dacie et de Mésie Inférieure*, *5th International Conference on Roman Danubian Provinces* (Iași, 5-9 noiembrie 2019). <http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wp-content/uploads/2019/09/Roman-Danubian-Provinces-2019-web.pdf>

13. Nelu Zugravu, Roxana-Gabriela Curcă, *I popoli danubiani nella letteratura tardoantica: tra topoi retorici e realtà*, *5th International Conference on Roman Danubian Provinces* (Iași, 5-9 noiembrie 2019). <http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wp-content/uploads/2019/09/Roman-Danubian-Provinces-2019-web.pdf>

14. Rada Varga, *The Economy of Rural Epigraphy in Roman Dacia*, 5th International Conference on Roman Danubian Provinces (Iași, 5-9 noiembrie 2019). <http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wp-content/uploads/2019/09/Roman-Danubian-Provinces-2019-web.pdf>

15. **Rada Varga, Annamaria-Izabella Pázsint**, Angela Lumezeanu, *Romans 1 by 1: Building a Prosopographical Database for Antiquity*, *Digital Humanities and Data Visualization* (Cluj, România, 28-29 Noiembrie 2019) (<https://www.fasticongressuum.com/single-post/2019/05/27/CALL-30062019-Digital-Humanities-and-Data-Visualization---Cluj-Napoca-Romania>). <http://history.uaic.ro/research/rivsoc/wp-content/uploads/2019/09/Roman-Danubian-Provinces-2019-web.pdf>

h. Stagii de documentare în străinătate

L. Mihailescu-Bîrliba, Universitatea din Trier, martie 2019.

L. Mihailescu-Bîrliba, Universitatea din Lisabona, conferință *The cult of Jupiter and Juno in the rural areas of Moesia Inferior*, aprilie 2019.

L. Mihailescu-Bîrliba, Université de Paris I, august 2019.

R.-G. Curcă, Université de Paris I, septembrie 2019.

M. Alexianu, Université de Paris I, septembrie 2019.

III. Implicarea în proiect a membrilor echipei

1. Directorul de proiect

Prof. dr. Lucrețiu Bîrliba (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a fost implicat în obiectivele anului 2019. A participat activ la abordarea epigrafică a raportului colonizare-fluviu în Moesia Inferior, la analiza comparativă și la sinteza rezultatelor. Cercetările sale au vizat mediul militar și interacțiunea soldaților și veteranilor cu cultura locală. Prof. dr. Lucrețiu Bîrliba a organizat conferința internațională de la Iași din noiembrie 2019, a co-organizat conferințele internaționale de la Roma (iunie 2019) și Deva (septembrie 2019) și a participat la manifestări științifice internaționale importante, conferind proiectului o vizibilitate pe plan internațional (Roma, Deva, Lisabona). A publicat un articol pe tema proiectului într-o revistă Web of Science (*Journal of Ancient History and Archaeology*) și altul într-o prestigioasă revistă internațională (*Dialogues d'histoire ancienne*) și încă două în volume apărute la edituri internaționale. **Cel mai important rezultat îl reprezintă însă cartea *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, Peeters, Leuven, editată de directorul de proiect și care constituie practic rezultatul sintetic al cercetării proiectului. Cartea a făcut cunoscut proiectul pe plan internațional. Un alt rezultat deosebit al proiectului îl**

constituie și internaționalizarea acestuia, prin participarea la conferințe internaționale și prin stagii de documentare în străinătate, dar și prin organizarea conferinței *5th International Conference on Roman Danubian Provinces* (Iași, 5-9 noiembrie 2019). **Directorul de proiect a pregătit volumul** *Roman Army and Local Society in the Limes Provinces of the Roman Empire*, Verlag Marie Leidorf, Rahden/Westfalia 2019, apărut chiar la sfârșitul anului.

2. Membrii echipei

Prof. dr. Ioan Piso (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) a participat la proiect prin studierea relațiilor dintre militari și populația locală în Dacia romană, a publicat un articol în volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, participă la *5th International Conference on Roman Danubian Province*.

Conf. dr. Marius Alexianu (Universitatea “Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a analizat sursele literare și situația lingvistică privind Dunărea ca barieră naturală între Roma și Barbaricum, concentrându-se în primul rând asupra lui Ovidius. A publicat un articol în volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, participă la *5th International Conference on Roman Danubian Province*.

Conf. dr. Roxana-Gabriela Curcă (Universitatea “Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a analizat fenomene lingvistice privind romanii și indigenii în Moesia Inferior. A publicat un articol în volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, participă la *5th International Conference on Roman Danubian Province*.

CS II dr. Florian Matei-Popescu (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București) a colaborat cu M. Alexianu asupra fenomenelor lingvistice din mediul militar, a analizat și formele de organizare teritorială romană în raport cu populația locală. A publicat un articol în volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, încă unul într-o revistă internațională de prestigiu, participă la *5th International Conference on Roman Danubian Province*.

As. cerc. Valentin Piftor (Universitatea “Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a colaborat la realizarea unor aspecte demografice privind militarii și civilii din Moesia Inferior și Dacia. A publicat un articol în volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*.

As. cerc. Sever-Petru Boțan (Institutul de Arheologie Iași) a studiat materialul arheologic (ceramică – eșantioane și sticlărie) de pe cele două maluri ale Dunării în perioada romană timpurie. A publicat un articol în volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, participă la *5th International Conference on Roman Danubian Province*.

As. cerc. Rada Varga (Universitatea „Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca) a analizat raporturile romani-indigeni în zona de limes fluvial a Daciei romane și a studiat rolul militarilor limes fluvial ale Imperiului Roman. A publicat un articol în volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, încă unul într-o revistă ERIH, a participat la conferința internațională *Minorities at the Edges of the Empires*, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, participă la *5th International Conference on Roman Danubian Province*.

As. cerc. Annamaria-Izabella Pászint (Universitatea „Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca) a analizat împreună cu Rada Varga rolul negustorilor în zonele de limes fluvial ale Imperiului și rolul veteranilor în colonizarea Moesiei Inferior. publicat un articol în volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, participă la *5th International Conference on Roman Danubian Province*.

As. cerc. Ana Odochiciuc (Honcu) (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a analizat modul în care prezența romană pe limes influențează fenomenul edilitar. publicat un articol în volumul *Limes, Economy and Society in the Lower Danubian Provinces*, participă la *5th International Conference on Roman Danubian Province*.

Atât as. cerc. **Annamaria-Izabella Pászint (Universitatea „Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca)**, cât și as. cerc. **Ana Odochiciuc (Honcu) (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași)** au susținut cu succes teza de doctorat în finalul proiectului. Acesta este considerat, în opinia noastră, încă un succes al proiectului, legat de promovarea tinerilor cercetători și de stimularea acestora în obținerea unor rezultate foarte bune în cercetare.

Pentru volumul *Roman Army and Local Society in the Limes Provinces of the Roman Empire*, Verlag Marie Leidorf, Rahden/Westfalia 2019, au acceptate articole spre publicare: Annamária-Izabella Pászint, Marius Alexianu, Roxana-Gabriela Curcă Florian Matei-Popescu, Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Rada Varga, Ioan Piso, Sever-Petru Boțan, Ana Odochiciuc (Honcu).

IV. Bilanțul general al proiectului în publicații

Cărți de autor	Cărți editate	Articole în reviste Web of Knowledge și BDI	Articole și capitole de cărți în volume colective
2 (una la o editură internațională)	2 (la edituri internațională de prestigiu)	8 (unul Web of Knowledge, 4 în reviste)	32 (24 publicate, toate în străinătate)

de prestigiu)		internaționale)	
---------------	--	-----------------	--

V. Bilanțul proiectului în organizări de conferințe internaționale și participări cu comunicări la conferințe naționale și internaționale

Organizări	Co-organizări	Participări cu comunicări
3	2	45 (28 internaționale)

În concluzie, rezultatele proiectului au depășit așteptările în ceea ce privește publicațiile și diseminarea prin conferințe. Mulțumim CNCS pentru finanțare. Am încercat, în măsura posibilului, să fructificăm această finanțare în folosul științelor Antichității din România și să facem vizibile pe plan internațional nu numai proiectul în sine, dar și instituția organizatoare, instituția finanțatoare și să promovăm tinerii cercetători. Considerăm că în cea mai mare parte acest deziderat a fost atins.